

İstanbul Küçükyaılı Hilltown Alışveriş Merkezi'nin Çağdaş Mimari Tasarlama Eski Yeni İlişkileri Bakımından Değerlendirilmesi

The Evaluation of Istanbul Küçükyaılı Hilltown Shopping Center in terms of Old-New Relations in Contemporary Architectural Design

Rümeysa AŞAN¹

Özet

Bu çalışma Prof. Dr. Filiz Özer'in Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Tarihi Yüksek Lisans Programı 'Çağdaş Mimari Tasarlama Eski Yeni İlişkileri' dersi kapsamında hazırlanmıştır. Çalışmada Hilltown Alışveriş Merkezi projesinin mimari tasarımında eski yeni ilişkileri değerlendirilmesi, dersten kazanılan kuram bilgisi ve geniş literatür taraması sonucunda oluşturulmuştur. İstanbul Küçükyaılı'da D-100 üzerinde, 2017 yılında inşaatı tamamlanan Hilltown Alışveriş Merkezi'nin ofis ve otel binasını da içeren konsept projesi Amerikalı bir mimarlık ofisi olan Elkus Manfredi Architects tarafından yapılmıştır. Kotlara teraslanarak oturan bir vaziyet planı kurgusu içeren bina, barındırdığı semboller, atıf kurguları, dolaylı-dolaysız göndermeleri ile eski-yeni ilişkilerini irdeleyebileceğimiz geçmişle hesaplaşmanın çeşitli örneklerini içeren iyi bir örneği oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Mimarlık, mimarlık tarihi, alışveriş merkezi, çağdaş mimarlık.*

Abstract

This paper has been studied for that the lecture, 'in terms of Old-New Relations in Contemporary Architectural Design', is given by Prof. Dr. Filiz Özer at Mimar Sinan Fine Arts University, History of Architecture Masters Program. In this study, the old-new relationships in the architectural design of the Hilltown Shopping Center project was evaluated as a result of theoretical knowledge gained from the course and extensive literature review. It was built by Elkus Manfredi Architects, an architecture office. The building, which includes terraces, constitutes a good example of various examples of impact of us architectural heritage on contemporary design that we can examine old and new relationships with symbols, references, direct and indirect references.

Keywords: *Architecture, architectural history, shopping center, contemporary architecture.*

¹ İstanbul Gedik Üniversitesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü | rumeysa.asan@gedik.edu.tr

1. Giriş

Bu çalışma Prof. Dr. Filiz Özer'in Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Tarihi Yüksek Lisans Programı 'Çağdaş Mimari Tasarlama Eski Yeni İlişkileri' dersi kapsamında hazırlanmıştır. Çalışmada Hilltown Alışveriş Merkezi projesinin mimari tasarımında eski yeni ilişkileri değerlendirilmesi, dersten kazanılan kuram bilgisi ve geniş literatür taraması sonucunda oluşturulmuştur.

Çağdaş mimari tasarlama, geçmişle yapılan iki türlü hesaplaşma söz konusudur. Bunlar 'dolaylı hesaplaşma' ve 'dolaysız hesaplaşma' dır. 'Dolaysız hesaplaşma' kavramı körü körüne almak, kullanmak demektir, 'dolaylı hesaplaşma' ise esinlenme anlamı taşımaktadır, yararlanıp yeniyi yaratmaktır. Postmodernizm dolaylı yararlanma çerçevesinde bulunmaktadır. (Özer, F. ,2018) Özer'e göre Postmodernizm'in ana hattını çizdiğimizde iki kolla karşılaşmaktayız, bunlar tarihsel göndermeler ve tarih dışı göndermelerdir. Tarihsel göndermeleri aynen yineleme, analiz ve sentez, çizgi roman tekniği olarak üçe bölebilirken tarih dışı göndermeler için böyle bir kategorileme yapmak mümkün olamayacaktır. Bu çalışmada ele aldığımız örnekte tarihten hem dolaylı yararlanılan hem dolaysız yararlanılan bölümler görmekteyiz. Yalnız bir dönemin ve üslubun dolaylı ya da dolaysız yararlanılması değil, farklı üslupların, var olmayan çevrede geçmişin özelliklerinden faydalanılmıştır.

2. İstanbul Küçükyalı Hilltown Alışveriş Merkezi

Hilltown alışveriş merkezi projesi İstanbul Küçükyalı'da D-100 üzerinde, 2017'de tamamlanmıştır. Konsept projesi Amerikalı bir mimarlık ofisi olan Elkus Manfredi Architects tarafından yapılmıştır. Alışveriş merkezi yapısının dışında ofis ve otel binası da projeye dahildir. Otel binasının yapımı sürmektedir. Hilltown'da 200 mağaza, 9 sinema salonu, 40 restoran ve 2 bin 400 araçlık otopark bulunmaktadır.([Url-1](#))

Şekil 1. Hilltown Alışveriş Merkezi ([Url-1](#))

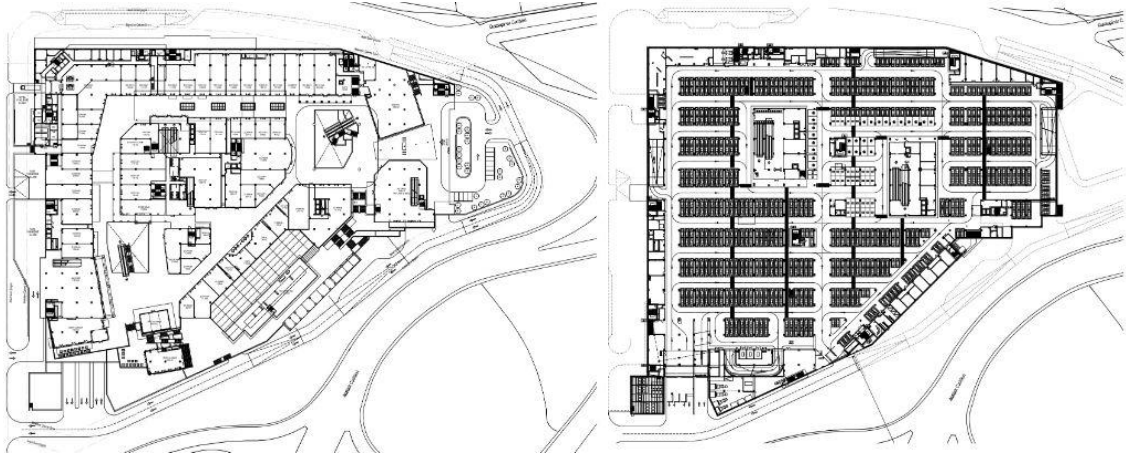
Şekil 2. Hilltown alışveriş merkezi ile D-100 karayolu ilişkisi ([Url-3](#))

Yapının mimarisini incelemeye başlamak için ilk olarak araziye yerleşim biçimine bakmak gerekmektedir. Eğimli bir alana konumlanan yapıyı en üst kotta otel binası olmak üzere teraslayarak bolca açık alan yaratmak amaçlanmıştır.

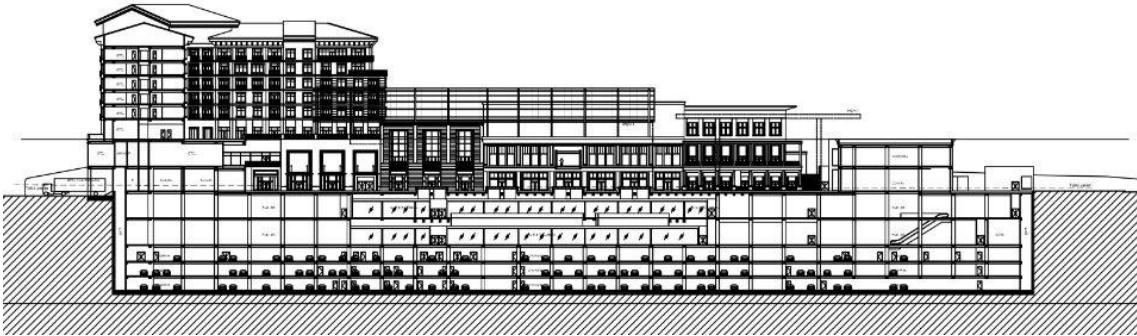
Binanın metrodan ulaşımın mümkün olduğu, üst geçit tarafındaki yaya girişine baktığımızda kolonatl bir toplanma alanı yaratarak üstteki terası ve terasın örtüsünü taşıyor izlenimi veren sütun düzeni kurgulanmıştır.

Şekil 3: Projenin ofis tarafından çizilmiş eskizi (Url-2)

Şekil 4. Zemin Kat Planı ve Otopark Planı (Url-4)

Şekil 5. Kesit (Url-4)

3. Hilltown Alışveriş Merkezi'nin Eski Yeni İlişkileri Bakımından Değerlendirilmesi

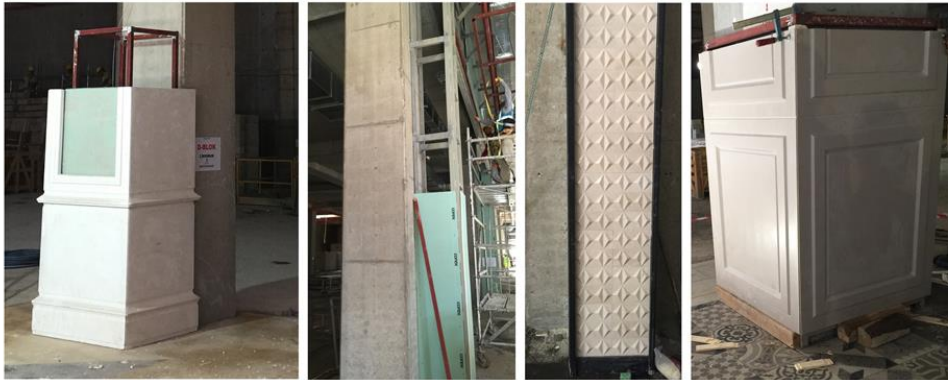
Atatürk Caddesi tarafından giriş kapısının bulunduğu kolonatl sistemine baktığımızda, ortada girişin aksında olan sütunda ve hemen yanında altına oturma elemanları yerleştirmenin tercih edildiği sütunda kesilme olduğunu, aşağıya kadar inmediğini görmekteyiz. Bu durum bu sütunların hangisinin işlevsel hangisinin görsellik için olduğunu sorusunu akla getirmektedir. Yapının tamamında klasik sütunlar, kemerler ve saçaklarıyla bir Rönesans mimarisi yorumlanması görülmektedir.

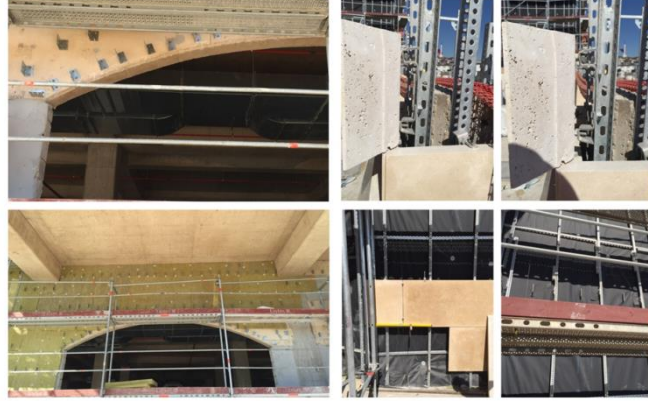
Şekil 6. Atatürk Caddesi tarafından giriş, üst geçit tarafından. (Aşan,R.)

Şekil 7. Üst geçit asansörü. (Aşan, R.)

Üst geçit için yapılmış olan asansörlerin Rönesans kulesi biçiminde giydirildiği görülmektedir. Hem içerde hem dışarda görülen kemerler ve sütunlar 21. yüzyıl teknolojisi ile yapılmıştır. Betonarme kolonlar üzerine taş işçiliği görünümü veren, mermer görünümü veren kaplamalar yapılmıştır.

Şekil 8. Yapılış aşamaları (Url-4)

Şekil 9. Yapılış aşamaları (Url-4)

Teraslanma sayesinde oluşturulan açık alanların bol olduğu yapıda, yeme içme mekanlarının önündeki masaları korumak için tasarlanan arkadlı kemer düzeni Rönesans mimarisi izleri taşımaktadır ve Floransa’da Brunelleschi’nin tasarladığı Kimsesizler Hastanesi’ni hatırlatmaktadır. Rönesans mimarisinin düzeni matematiksel perspektiflere dayanmaktayken burada bir yorumlama söz konusudur. Kimsesizler Hastanesi’nde ince sütunlar tarafından taşınan zarif kemerler bulunurken burada çokgen sütunlar ve kilit taşı kalın kemerler yapılmıştır. Kilit taşı kemerler arasında açılmış pencereler esasen Rönesans mimarisinde rölyeflerin yerleştirildiği gözlerin yorumlanmasıdır. Brunelleschi’nin Hastane binasında da bu gözlere rölyefler yerleştirilmiştir. Mavi renk de Bizans mimarisinin önemli bir öğesiysen, mavinin kullanıldığı fayanslar İspanyol, Portekiz, Akdeniz mimarisini hatırlatmaktadır.

Şekil 10a. Açık alandan (Aşan, R.)

Şekil 10b. Açık alandan (Aşan, R.)

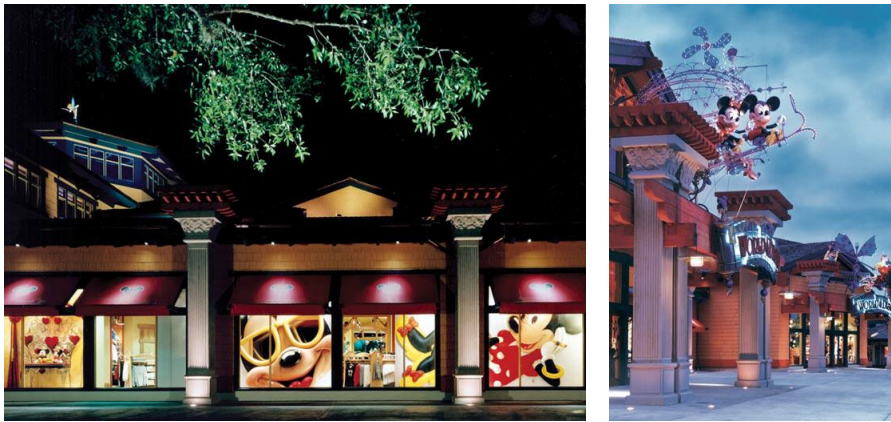

Şekil 11. Filippo Brunelleschi'nin Kimsesizler Hastanesi, Floransa, İtalya 1419-1424 (Url-5)

Projeyi gerçekleştiren şirketin başka işlerine baktığımızda Walt Disney Imagineering grubunun da müşterileri arasına girdiğini görmekteyiz. Disney'e bir çok proje gerçekleştirmişlerdir. Bunlardan biri Anaheim, California'da yaptıkları Downtown Disney projesidir, bir diğeri de Orlando, Florida'da yaptıkları World of Disney'dir. Bu örnekler tarihe şaka yollu göndermeler içermektedir.

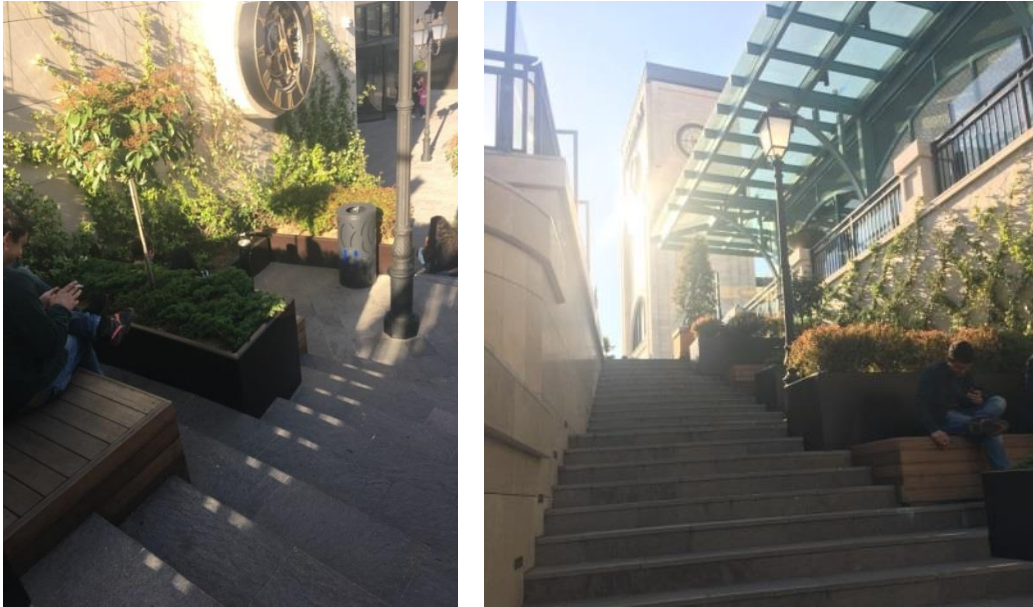

Şekil 12. Downtown Disney projesi (Url-6)

Şekil 13. World of Disney projesi (Url-7)

Yapının açık alanları mimari daralmalar ve açılmalar, sıkışmalar ve genişlemelerle kullanıcılar için farklı mekanlar yaratmış, eğime uygun kademelenme yaratılması sayesinde kotları çözen merdivenlerde farklı uygulamalar hayata geçirilmiştir. İki kotu bağlayan merdivenlerden bazılarında sahanlıklar genişletilerek oturma alanları yaratılmıştır. Bunlardan birinde yerleştirilen bir saat uygulaması ilgi çekicidir. Keyfi olarak kullanılmış bir öğedir, tarihe gönderme içerir ve sembolist yaklaşıma sahiptir. Bu saat ilk olarak Paris’te Musée d’Orsay’daki büyük saati anımsatmaktadır. Ancak müzedekinden farklı olarak bu saatin masalsı bir yanı vardır. Rönesans saat kulelerinin yorumlanmış bir biçimidir ve ayları, günleri, astronomik burçları ve günün saatlerini gösterir. Saat “Hugo Cabret’in Buluşu” (The Invention of Hugo Cabret) isimli çocuk romanını (30 Ocak 2007’de yayımlandı) ve romanın uyarlaması olan ‘Hugo Cabret’ animasyon filmini (Ekim 2011) akla getirmektedir. Romanda ve filmde Paris tren istasyonunun duvarlarında gizlice yaşayan ve babası saat tamircisi olan Hugo isimli çocuğun bir saatin çarklarının, akrep yelkovanının arkasındaki koşturması gibi yaşadığı ilginç hikaye anlatılmaktadır.

Şekil 14. Merdivenler ve oturma alanları (Aşan, R.)

Şekil 15. Saat uygulaması (Aşan, R.)

Yapının sahip olduğu bu kot çözümlerinde yaratılan ufak avlulardan birinde Grimm Kardeşlerden ‘Kurbağa Prens’ ve ‘Kurbağa Kral ile Aslan Yürekli Heinrich’ masallarını anımsatan şaka yollu, eğlenceli bir uygulama bulunmaktadır. Alttaki görselde de görüldüğü gibi ufak bir kız çocuğu bu küçük havuz ve kurbağa heykelleriyle ilgilenmekte, içeceğini kurbağanın yanına koyup oyun yaratmaktadır. Mimaride bu tip pop öğeler kullanmak bazen şehirli çocuklara ulaşmanın yolunu yaratmaktadır. Şehirde yaşayan insan popüler öğeleri tanımakta ve zevk alıp özümsemektedir.

Şekil 16. Kurbağalı havuz (Aşan, R.)

Pop sanat için günlük ve anlık şeyler estetikdir. Her zaman gördüğümüz ya da anlık yakalayabileceğimiz durumların heykelleşmesi Pop'a aittir. Meydancıklara yerleştirilen heykeller, örneğin görselde gördüğümüz gibi müzik yapan insanların heykelleşmesi onların her zaman orda olması 20. yüzyılda bir şehir sanatı halini almıştır. Bu uygulama bizi Amerikalı ressam ve heykeltıraş George Segal'e götürmektedir. George Segal 1950'li yıllarda tek renk insan heykelleri çalışmaktadır. Bu heykeller figürün anonimliğini öne çıkartmaktadır ve her bakan onların hikayesini kendince yazabilmektedir.

Şekil 17. George Segal heykelleri (Url-8) Madison Museum of Contemporary Art

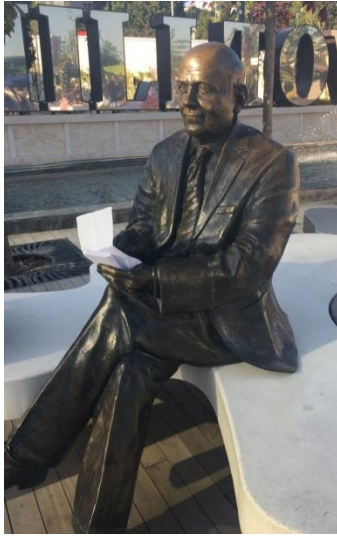

Şekil 18. Hilltown alışveriş merkezinden heykeller (Aşan, R.)

Şekil 19. Hilltown alışveriş merkezinden heykeller (Aşan, R.)

Alışveriş merkezinin açık alanlarında bulunan heykellerden biri yapının tasarımını gerçekleştiren mimarlık ofisinin sahibi Mimar Howard Elkus'un heykelidir. Ofis, proje inşa sürecindeyken, 1 Nisan 2017'de kaybettikleri baş mimarları anısına bu heykeli de yaptırmayı uygun görmüştür. Tüm bronz heykellerin imalatını gerçekleştiren şirket Efes Bronze şirkettir. Şekil 55'te imalat aşaması görülmektedir.

Şekil 20. Mimar Howard Elkus'un bronz heykeli (Aşan, R.)

Şekil 21. Bronz heykelin yapım aşaması (Url-10)

Şekil 22. Binanın cephesinde mimarın ismi ve imzası (Aşan, R.)

Binanın park tarafından yaya girişinin cephesinde, projeyi gerçekleştiren mimarlık ofisinin sahibi Mimar Howard Elkus'un ismi ve imzası yerleştirilmiştir. Bu uygulama İstanbul'da 19. yüzyılın ortasından sonra başlamıştır. Özellikle Beyoğlu semtinde binalarda sıklıkla mimar isimlerine, imzalarına rastlamak mümkündür.

Şekil 23. Pergolalar ve kuleler (Aşan, R.)

Yapıda saat kulesi olarak ya da işlevsiz olarak yerleştirilmiş olan kuleler masif özellikleriyle romanesk özellik gösterirken, bazılarının üzerine yerleştirilen pergolalar Akdeniz mimarisini anımsatmaktadır. Çelik sistem ile oluşturulan pergolaları dor sütunu yorumlaması olan sütunlar taşımaktadır.

Şekil 24. Hilltown avm açık alanda bulunan saat kulesi (Aşan, R.)

Kemerli pencere düzeni ve taş işçiliği göndermesi ile saat kuleleri Rönesans saat kulelerini anımsatmaktadır.

Metro tarafından yaya girişinin bir üst kotunda yaratılan yeme-içme alanlarının olduğu mekanların kurgusu farklı bir yaklaşımı sergilemektedir. Ön cepheye bakan, hangar biçiminde üçgen çatılı iki kütle kapalı cephelerinde yalnızca terasa çıkış kapıları barındırmaktadır. Büyük kütlelerin bir ucunda Yunan üçgen alınlığı yorumu okunmaktadır. Diğer kütlelerin ucu ise yine bir masif kütle, kule ile kapatılmıştır, buradan Starbucks kafeye giriş sağlanmaktadır. Bu kütleler ile arkaya cephe veren kütlelerin birleşimi çok geniş bir koridordur. Bu koridorun örtülmesi ise son derece rasyonel, objektif, göndermesiz bir tavırla gerçekleştirilmiştir. Çelik ve cam ile bir sistem kurulmuştur.

Şekil 25. Kütle kurgusu (Url-1)

Şekil 26. Geniş koridoru örten çağdaş örtü sistemi/kabuk (Aşan, R.)

Şekil 27. Yunan alınlığı yorumlaması (Aşan, R.)

Bu rasyonel ve çağdaş örtü sisteminin ilk örnekleri, 19. Yüzyılın genel tutumuna karşı bilinçsiz olarak gelişen bir tepki niteliğinde, büyük yapıları hızlı ve işlevsel bir biçimde örtmek için kullanılmıştır. Bu sistemler Hilltown alışveriş merkezinde çağdaş yorumlarla, hatta binaya kimlik kazandırmak amacıyla da kullanılmıştır.

Şekil 28. Çağdaş örtü sistemleri (Aşan, R.)

Şekil 44’de kullanılan örtü sistemi ise İstanbul’dan 1876 tarihli Çiçek Pasajı’nı, İtalya Milano’dan 1877 tarihli Galleria Vittorio Emanuele’i anımsatmaktadır.

Şekil 29. Hilltown avm açık alanda bir örtü sistemi (Aşan, R.)

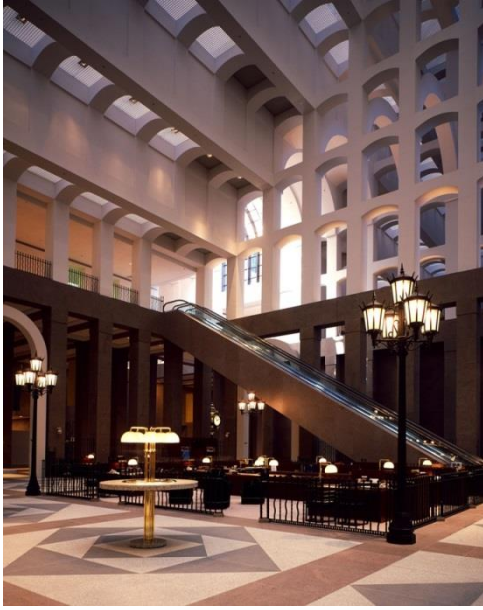

Şekil 30. Galleria Vittorio Emanuele örtü sistemi (Url-12)

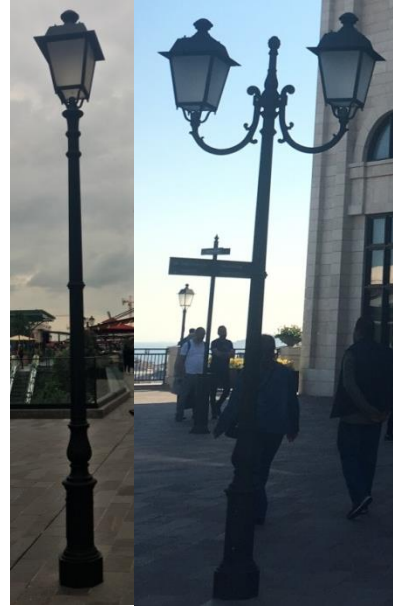

Şekil 31. Çiçek Pasajı örtü sistemi (Url-9)

Alışveriş merkezinin açık alanlarında kullanılan aydınlatma elemanları Rönesans dönemi sokak lambalarıdır. Bu aydınlatmalar Philip Johnson'ın Teksas Houston'daki Republic Bank projesini akla getirmektedir. Philip Johnson postmodernist bu uygulamasında, bankacılığın Amerika'da sokakta başlamasından ve İtalya'da bankacılığın başladığı dönemin Rönesans olmasından kaynaklı göndermelere başvurmuştur. (Özer, F. 2018)

Şekil 32. Bank of America Houston, Teksas, Philip Johnson (Url-11)

Şekil 33. Hilltown avm açık alan aydınlatmaları

6. Sonuç

Çalışmanın sonucunda İstanbul Kkyalı Hilltown Alışveriş Merkezi, kotlara teraslanarak oturan bir vaziyet planı kurgusu içeren tasarımında, barındırdığı semboller, atıf kurguları, dolaylı-dolaysız göndermeleri ile eski-yeni ilişkilerini irdeleyebileğimize geçmişle hesaplaşmanın çeşitli örneklerini içeren iyi bir örneğı oluşturmuştur.

Binada; helenistik dönem, romanesk dönem, Bizans, Rönesans dönemi, pop vb. göndermeler yer almaktadır.

Alışveriş merkezinin mimarisinde, tarihten hem dolaylı hem dolaysız yararlanmanın incelendiği bölümlerinde, yalnız bir dönemin veya üslubun dolaylı ya da dolaysız yararlanılması değil, farklı üslupların, var olmayan çevrede geçmişin özelliklerinden alıntılar yapıldığı görülmektedir.

Kaynaklar

Prof. Dr. Filiz Özer, 2018, ‘Mimarlık Tarihi II Dersi’ Ders Notları

Prof. Dr. Filiz Özer, 2018, ‘Çağdaş Mimari Tasarlama Eski Yeni İlişkileri Dersi’ Ders Notları

Rümeysa Aşan Fotoğraf Arşivi, 2018

Karacan, N. 2015, ‘Tarihsel Süreç İçinde Heykel Formu’, Sanat ve Tasarım Dergisi, Anadolu Üniversitesi

Url-1 <https://surdurulebilirlik.ronesans.com/kurumsal-sorumluluk/leed-surecleri/leed-projelerimiz/p65qh-hilltown-avm>, alındığı tarih 15.05.2018

Url-2 <http://www.elkus-manfredi.com/project/kkyal-hilltown/> >, alındığı tarih 14.05.2018

Url-3 <https://yandex.com.tr/harita/11508/istanbul/?mode=search&ll=29.121754%2C40.952354&z=17&ol=biz&oid=153520578390&l=sat> >, alındığı tarih 15.05.2018

Url-4 <https://saribegum.wordpress.com/2016/10/27/arch-399-training-report/> >, alındığı tarih 23.05.2018

Url-5 http://www.museumsinflorence.com/musei/ospedale_degli_innocenti.html >, alındığı tarih 25.05.2018

Url-6 <http://www.elkus-manfredi.com/project/downtown-disney/> >, alındığı tarih 23.05.2018

Url-7 <http://www.elkus-manfredi.com/project/world-of-disney/> >, alındığı tarih 23.05.2018

Url-8 <https://www.mmoca.org/mmocacollects/artists/george-segal>, alındığı tarih 14.05.2018

Url-9 <https://www.youtube.com/watch?v=-0ZYWnBrxgI>, alındığı tarih 14.05.2018

Url-10 <https://www.instagram.com/efesbronze/?hl=tr>, alındığı tarih 14.05.2018

Url-11 <http://www.kendall-heaton.com/projects/bank-of-america-center/>, alındığı tarih 14.05.2018

Url-12 < <https://www.cntraveler.com/shops/milano/galleria-vittorio-emanuele-ii>, alındığı tarih 14.05.2018